

Warszawa, dnia 2018 -02- 05

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Znak sprawy:RR.pz.071.1.2.2018

**Pan
Jarosław Sachajko
Przewodniczący
Sejmowej Komisji Rolnictwa
i Rozwoju Wsi**

W związku z pismem z dnia 29 stycznia br. znak RRW-015-259-2018 w sprawie planowanego w dniu 7 lutego br. posiedzenia Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi i przygotowania informacji na temat innych możliwości produkcji zwierzęcej w gospodarstwach, które zaprzestały hodowli trzody chlewnej przekazuję w załączeniu przedmiotową informację.

Załącznik 1

Krzysztof Jurgiel

Informacja

Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

**na temat innych możliwości produkcji zwierzęcej w gospodarstwach,
które zaprzestały hodowli trzody chlewnej**

Warszawa, 5 lutego 2017 r.

I. Alternatywne kierunki produkcji dla gospodarstw zaprzestających produkcji trzody chlewnej

Analiza Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego wskazuje, że w ocenie możliwości podjęcia innej produkcji zwierzęcej w gospodarstwach, które zaprzestały hodowli trzody chlewnej należy brać pod uwagę szereg czynników, w tym w szczególności uwarunkowania glebowo – klimatyczne, strukturalne (obszarowe, demograficzne, kwalifikacje, tradycje itp.), możliwości inwestycyjne, bazę przetwórczą, obecną i przewidywaną sytuację rynkową. Możliwość zmiany produkcji trzody chlewnej na inną działalność produkcji rolnej na poziomie gospodarstwa wynika przede wszystkim ze stanu wyposażenia technicznego, posiadania określonych budynków i maszyn, w tym specjalistycznych, zasobów ziemi, przewidywanej opłacalności danego kierunku produkcji, dostępu do rynków zbytu, ale również wieku, wykształcenia i doświadczenia zawodowego rolników.

Alternatywnymi kierunkami produkcji w gospodarstwach, które zaprzestały produkcji trzody chlewnej lub taką zmianę rozważają może być prowadzenie gospodarstwa bez produkcji zwierzęcej lub podjęcie produkcji upraw ogrodniczych, chowu drobiu, chowu krów mlecznych lub chowu bydła mięsnego.

Z analizy IERiGŻ wynika, że prowadzenie gospodarstwa bez produkcji zwierzęcej jest możliwe w gospodarstwach większych o powierzchni 60-100 ha i lepszych glebach. W takich gospodarstwach rolnicy mogliby uzyskiwać dochód z gospodarstwa na poziomie parytetowym. Na terenie województw gdzie z uwagi na ASF rolnicy rozważają zamianę kierunku produkcji sposób ten miałby ograniczony zasięg ze względu na przewagę gleb słabszych oraz często gorsze warunki klimatyczne.

Jeżeli chodzi o możliwość zmiany kierunku produkcji na uprawy ogrodnicze nieuzasadniona ekonomicznie byłaby zmiana na ten kierunek produkcji szczególnie w województwie podlaskim charakteryzującym się słabymi uwarunkowaniami glebowo – klimatycznymi, niskim popytem regionalnym oraz brakiem zakładów przetwórczych. Relatywnie duże szanse zastąpienia chowu trzody chlewnej uprawą owoców i warzyw są w województwie mazowieckim i lubelskim gdzie występuje tradycja upraw wsparta szerokim zapleczem przetwórczym i stosunkowo dużym popytem na rynku produktów świeżych. Istotne znaczenie ma tu wynikający z tradycji upraw, krótki okres zapoznania się producentów trzody z zasadami prowadzenia charakteryzującej się dużą specyfiką produkcji ogrodniczej. Należy przy tym podkreślić, że w sytuacji podjęcia jako alternatywy tego kierunku produkcji największe szanse wzrostu produkcji pozwalającej na uzyskanie relatywnie dużej opłacalności mają produkty, w stosunku do których występują najmniejsze wahania cen skupu i opłacalności produkcji (np. kalafior, brokuły, groszek zielony, pomidory i papryka gruntowa, pieczarki, borówka wysoka, maliny, jagoda kameczacka, truskawki pod osłonami).

Alternatywne kierunki produkcji zwierzęcej jakie mogłyby być brane pod uwagę to chów drobiu, chów krów mamek, chów krów mlecznych albo krów ras mięsnych.

W ocenie ekspertów IERiGŻ mało realne wydaje się przestawienie się gospodarstw, w których prowadzona była jedynie produkcja trzody chlewnej, na produkcję mleka, ze względu na konieczność poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych w celu

przystosowania chlewni do chowu krów mlecznych. Ze względów ekonomicznych ryzykowne wydaje się również zastępowanie produkcji trzody chlewnej chowem krów mamek, matek owczych kóz i koni.

Jeżeli chodzi o chów drobiu: kur niosek, brojlerów kurzych i indyckich, aby był efektywny musi być prowadzony w odpowiedniej technologii i skali produkcji. Przystawienie się producentów świń na tego typu działalność, poza wyjątkami byłoby trudne. Wymagałoby znacznych nakładów kapitałowych. Ponadto koszty wejścia nowych producentów na ten rynek byłyby wysokie, ze względu na wysoką podaż tych produktów. Ewentualnie do rozważenia może pozostawać wprowadzenie do tych gospodarstw chowu kaczek lub gęsi, które to gatunki nie mają wysokich wymagań w zakresie technologii produkcji, a w ich żywieniu mogą być wykorzystane pasze gospodarskie.

W ocenie przeprowadzonej przez IERiGŻ najbardziej realną alternatywą dla gospodarstw, które zaprzestały lub rozważają zaprzestanie hodowli trzody chlewnej może stanowić przestawienie się na chów bydła czystych ras mięsnych. Za takim rozwiązaniem przemawiają przede wszystkim niskie wymogi środowiskowe bydła ras mięsnych w zakresie budynków gospodarskich. Ponadto należy ocenić, że ogólnie perspektywy do rozwoju hodowli bydła mięsnego są dobre, a główną siłą napędową i szansą dla tego kierunku produkcji jest rozwijający się eksport wołowiny. Duże znaczenie mają również sprzyjające warunki naturalne do hodowli bydła – udział trwałych użytków zielonych (łąk i pastwisk) w województwie podlaskim, wschodniej części województwa mazowieckiego i północnej lubelskiego a więc na obszarach objętych ograniczeniami z tytułu ASF, gdzie rolnicy rozważają zaprzestanie produkcji trzody chlewnej jest (nie wliczając terenów górskich) najwyższy w kraju i stanowi min. 30% w ogólnej powierzchni użytków rolnych przy średniej krajowej na poziomie ok 18%. Nie bez znaczenia powinien być również fakt, że producenci bydła otrzymują w ramach systemu płatności bezpośrednich płatności związane do zwierząt, tj. płatności do krów i bydła (maksymalnie do 20 sztuk bydła i maksymalnie do 20 sztuk krów). W 2017 r. stawki płatności wyniosły 291,03 zł/szt. do bydła i 371,46 zł/szt. do krów.

II. Wsparcie finansowe dla producentów świń zmieniających profil produkcji.

1. Pomoc finansowa dla producentów świń zainteresowanych zmianą kierunku produkcji na hodowlę bydła mięsnego była realizowana w 2017 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2017 r. w sprawie realizacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zadań związanych z ustanowieniem nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych (rozporządzenie to wdraża postanowienia rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2016/1613, które weszło w skład pakietu pomocy dla rolnictwa zaproponowanego przez Komisję Europejską w lipcu 2016 r. w odpowiedzi na trudną sytuację na rynkach rolnych - tzw. pakiet Hogana). Udostępniona Polsce kwota 98,7 mln zł została przeznaczona m.in. na pomoc dla producentów świń. Zgodnie z rozporządzeniem producentom utrzymującym świnie na obszarach objętych restrykcjami z tytułu ASF udzielano m.in. pomocy w postaci: częściowej refundacji kosztów zakupu bydła hodowlanego ras mięsnych lub ras dwukierunkowych utrzymywanych wyłącznie w celu produkcji mięsa. Pomoc w zależności od kategorii wiekowej kupionych przez rolnika zwierząt wyniosła od 1000 zł do 2500 zł w przypadku jałówek i 4 000 zł w przypadku buhaja. Pomoc na zakup jałówek i buhaja ras

mięsnych wypłacono 10 producentom świń w łącznej kwocie 141,5 tys. zł. Producentom świń była również udzielana pomoc w formie częściowej refundacji kosztów zakupu jagniąt lub owiec. Pomoc ta wynosiła 90 zł do jagnięcia i 150 zł do owcy. W przypadku refundacji zakupu owiec i jagniąt pomoc wypłacono łącznie 46 producentom, w tym o taką pomoc mogli wnioskować producenci mleka i owiec. Łącznie na tę formę pomocy wypłacono ok. 203 tys. zł.

2. W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) realizowane są dwa instrumenty wsparcia dla rolników (gospodarstw) zajmujących się produkcją trzody chlewnej na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem afrykańskiego pomoru świń (ASF), którzy zobowiążą się do zaprzestania produkcji trzody chlewnej. Głównym celem jest wsparcie mniejszych gospodarstw, które ucierpiały w wyniku występowania ASF i umożliwienie rolnikom restrukturyzacji ich gospodarstw w kierunku innej produkcji żywnościowej lub nieżywnościowej, lub rozpoczęcie działalności gospodarczej niezwiązanej z rolnictwem.

1. W poddziałaniu 6.3 „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” w typie operacji „**Restrukturyzacja małych gospodarstw**”, wsparcie kierowane jest do rolników, którzy prowadzą produkcję świń na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem ASF i którzy zdecydują się na rezygnację z produkcji świń, tzn. zobowiążą się do niepodejmowania chowu i hodowli świń co najmniej do upływu 5 lat od wypłaty pierwszej raty premii.

- ✓ Forma wsparcia: premia.
- ✓ Zakres kosztów: na podstawie biznesplanu.
- ✓ Kwota wsparcia dla beneficjenta: 60 000 zł.
- ✓ Preferencje w przyznaniu wsparcia: m.in. wielkość stada.
- ✓ Wielkość ekonomiczna gospodarstwa uprawnionego do wsparcia: poniżej 10 000 euro (SO) – bez uwzględniania produkcji trzody chlewnej.
- ✓ Budżet przewidziany na ten cel w PROW 2014 – 2020: 139 569 863 euro.
- ✓ Rolnicy, którzy planowali dalsze prowadzenie produkcji rolnej, ale w innym kierunku niż produkcja trzody chlewnej, mogli aplikować o pomoc w ramach uruchomionego od 29 czerwca 2017 r. do 28 lipca 2017 r., naboru na „Restrukturyzację małych gospodarstw”.

W ramach przeprowadzonego naboru wpłynęło 98 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 5,88 mln zł.

2. W poddziałaniu 6.2 „Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich” w typie operacji „**Premia na rozpoczęcie działalności pozarolniczej**”, o wsparcie mogą ubiegać się rolnicy ich małżonkowie oraz domownicy ubezpieczeni w KRUS w pełnym zakresie co najmniej 24 miesiące przed dniem złożenia wniosku. Pomoc dotyczy wsparcia tworzenia pozarolniczej działalności gospodarczej m.in. w gospodarstwach, które prowadzą produkcję trzody chlewnej, na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem choroby afrykańskiego pomoru świń. Pomoc przyznaje się m.in. na operacje związane z zaprzestaniem chowu i hodowli świń na obszarach wiejskich. Celem instrumentu

wsparcia jest między innymi różnicowanie działalności, związane z rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej.

- ✓ Forma wsparcia: premia.
- ✓ Zakres kosztów: na podstawie biznesplanu.
- ✓ Kwota wsparcia dla beneficjenta: 100 000 zł.
- ✓ Preferencje w przyznaniu wsparcia: m.in. wielkość stada.
- ✓ Wielkość ekonomiczna gospodarstwa w którym pracuje wnioskodawca: poniżej 15 tys. euro (SO) – bez uwzględniania produkcji trzody chlewnej.
- ✓ Budżet przewidziany na ten cel w PROW 2014 – 2020: 65 430 137 euro.
- ✓ Pierwszy nabór wniosków o przyznanie pomocy dotyczący obszarów wyznaczonych w związku ze zwalczaniem choroby Afrykańskiego pomoru świń (ASF) odbył się od 29 czerwca do 28 lipca 2017 r.
- ✓ W ramach przeprowadzonego naboru nie wpłynął żaden wniosek o przyznanie pomocy.

Należy podkreślić że w ramach ww. poddziałania nabory wniosków na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem ASF, mogą być uruchomione przez Prezesa ARiMR na podstawie analizy sytuacji dotyczącej występowania kolejnych ognisk ASF. Jednocześnie należy dodać, że obecnie prowadzone są prace nad zmianą przepisów dotyczących ww. poddziałania, po wejściu których m.in.:

- 1) zniesione zostanie ograniczenie dotyczące wielkości ekonomicznej gospodarstwa, w którym pracuje wnioskodawca - dotychczas wsparcie kierowane było wyłącznie do osób związanych z gospodarstwem rolnym o wielkości ekonomicznej poniżej 15 tys. euro Standardowej Produkcji (SO). Standardowa Produkcja to średnia wartość produkcji z 5 lat określonej działalności produkcyjnej (roślinnej lub zwierzęcej) uzyskiwana w ciągu 1 roku z 1 ha lub od 1 zwierzęcia w przeciętnych dla danego regionu warunkach produkcyjnych,
- 2) skrócony zostanie okres podlegania ubezpieczeniu w KRUS z 24 miesięcy do 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku.

Wsparcie producentów trzody chlewnej na obszarze ASF w PROW 2014-2020 stanowi element kompleksowego krajowego programu pomocowego w związku z wystąpieniem ASF na terenie Polski, i zawiera specyficzne rozwiązania dotyczące m.in. konieczności zaprzestania produkcji trzody chlewnej.

Należy równocześnie podkreślić, że rolnicy prowadzący produkcję trzody chlewnej na pozostałych obszarach kraju, także mogą skorzystać z ww. instrumentów, jednak w tym przypadku rezygnacja z produkcji trzody chlewnej ma charakter dobrowolny. Poza obszarami ASF zasady wdrażania ww. instrumentów nie przewidują m.in. możliwości nieuwzględnienia świń w wyliczeniu wielkości ekonomicznej gospodarstwa.

Kolejne nabory na ww. instrumenty przeprowadzone zostaną w I półroczu 2018 roku, jednak nie będą one dotyczyły producentów chcących zaprzestać produkcji trzody chlewnej w związku z ASF.

Ponadto, w ramach PROW 2014-2020 realizowane jest poddziałanie 4.1 „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” - typ operacji „**Modernizacja gospodarstw rolnych**” - wspierające rolników chcących dokonać np. zmiany profilu produkcji w gospodarstwie. Pomoc przyznaje się na inwestycje prowadzące do zwiększenia konkurencyjności i zwiększenia rentowności gospodarstwa w związku m.in. z racjonalizacją technologii produkcji, wprowadzeniem innowacji, zmianą profilu produkcji, zwiększeniem skali produkcji, poprawą jakości produkcji lub zwiększeniem wartości dodanej produktu (obszar „D”). Maksymalna wysokość pomocy udzielona jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne, w powyższym obszarze, nie może przekroczyć 500 tys. zł, przy czym w przypadku inwestycji niezwiązanych bezpośrednio z budową, modernizacją budynków inwentarskich, w tym ich wyposażeniem, lub budową lub modernizacją magazynów paszowych w gospodarstwach - maksymalna wysokość pomocy nie może przekroczyć 200 tys. zł. Realizacja operacji musi doprowadzić do wzrostu wartości dodanej brutto w gospodarstwie (GVA), co najmniej o 10% w odniesieniu do roku bazowego w okresie 5 lat od dnia przyznania pomocy.

Pomoc w ww. obszarze D jest przyznawana, jeżeli wielkość ekonomiczna gospodarstwa uprawnionego do otrzymania pomocy stanowi co najmniej równowartość 10 tys. euro i nie jest większa niż 200 tys. euro. W przypadku grupy rolników warunek posiadania gospodarstwa powinien być spełniony przez każdego z rolników tworzących grupę, jednak dopuszcza się, aby gospodarstwo nie spełniało wymaganej minimalnej wielkości ekonomicznej, jeżeli w wyniku realizacji operacji taką wielkość osiągnie. Suma wielkości ekonomicznej gospodarstw rolników tworzących grupę ubiegających się o pomoc musi wynosić minimum 15 tys. euro.

O pomoc może ubiegać się rolnik (lub grupa rolników) prowadzący działalność rolniczą, w celach zarobkowych w zakresie produkcji zwierzęcej lub roślinnej, z wyłączeniem chowu i hodowli ryb, posiadający gospodarstwo rolne w rozumieniu kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych co najmniej 1 ha lub nieruchomość służącą do prowadzenia produkcji w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, kierujący tym gospodarstwem.

Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych całej operacji:

- do 60% kosztów kwalifikowalnych operacji w przypadku „młodych rolników” i inwestycji zbiorowych albo
- do 50% kosztów kwalifikowalnych w przypadku pozostałych operacji

i nie mniej niż 30% kosztów kwalifikowalnych.

Dotychczas w ramach obszaru „D” odbył się jeden nabór wniosków w dniach 31.03.2016 r. - 29.04.2016 r. W ramach naboru złożono 29 763 wnioski. Zawarto 11 981 umów na kwotę blisko 2,3 mld zł.

Kolejny nabór wniosków w ww. obszarze jest planowany w terminie od 19 lutego do 20 marca 2018 r. Do wykorzystania w ramach „obszaru D” jest łącznie ponad 609 mln euro.

MINISTER
Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Krzysztof Jurgiel